

U POTRAZI...

Plan je puta na papiru. Srijeda je, 22. veljače 1995. godine. Oblačno, mlako jutro, autobusni kolodvor, peron broj 7, devet sati, četrdeset minuta. Pristiže autobus iz pravca Virovitice. Srdačan stisak ruke dragom prijatelju (imenjaku) pateru Paškalu, znancu i uglednom povjesničaru. Sjedamo u moj "amerikano-55", KC 404 M, i - pravac Muzej grada Koprivnice gdje uzimamo trećeg člana naše grupe, arheologa dr. Zorka Markovića.

Bude mi se davne uspomene kada sam, još kao gimnazijalac, sa skoro istim zadatkom, pošao putevima svoga zavičaja zajedno s dr. Leanderom Brozovićem, osnivačem ovog Muzeja po kojem je imenovan ovaj lijepi povijesni trg. Hommage je to mojem duhovnom meceni...

Nakon nepunih pola sata vožnje, već smo ispred crkve u Svetom Petru. Vremeplovski, u mojim mislima iskače godina 1334., kada je osnovana župa "Ecclesia sancti Petri de Beegna", kasnije (u 17. st.) preseljena u Veliki Bukovec.

Na putu prema istoku, prolazimo kroz Martinić i zaustavljamo se u središtu Lunjkovca. Patera Paškala ostavljamo u vozilu (gdje prelistava povjesnice) a Zorko i ja brzim koracima, po raskvašenom poljskom putu, hitamo prema Lonki, Atilinom kaštelu koji je davne 1471. godine dao razrušiti kralj Matijaš Korvin. Dok tako stojimo zagledani prema širokoj poljskoj panorami, stručno oko i čulo arheologa već "gleda" ono što je za mene nevidljivo.

Ja samo slikarski vidim pronađenu zlatnu krunu, ostvarenu 1970. u ulju na platnu.

Prolazimo šumu Križančiju i zaustavljamo se na samom raskrižju šumskih puteva. Lijevo tiha (dežurajuća) lugarnica, dok nas s desne strane promatra razrušena, prazna, stara crkva Sv. Marije koja se doima vrlo tužno. Moji su prijatelji istodobno bili ushićeni onim što je ta crkva nekad predstavljala i nezadovoljni stanjem na koje je sada spala.

Izlazeći iz Križančije, pogledom tražim županjski hrast. Nema ga više kao ni njegovih ostataka (koje sam skicirao još 1989. godine). Taj tisućljetni "Metuzalem" bio je, isto tako, zaštićeni spomenik kulture (kao i crkva Sv. Marije) pa ga je zadesila ista sudbina. Nenadoknadiva šteta. Utjehu nalazim u "Starohrvatskom suncu", skulpturalno obrađenom komadu njegove čvorugave grane, te u već spomenutim crtežima.

U tom trenutku, mjesto na kojem se nalazimo prelijeće metalna helikopterska ptica koja kao da nas pogledom prati i pita: "A, ha, *rare avis* - rijetke ptice, čemu se čudite, što tražite pod ovom olovno-sivom nebeskom kapom?"

Kod skretanja u Veliki Bukovec, na raskrižju, pozdravljamo se s baroknim pilom Sv. Ivana Nepomuka. On se još nekako odupire i drži (bez krova nad glavom) ali, čini se, ovako još neće dugo izdržati!?

Kapela "BLAŽENE DJEVICE MARIJE" u Križančiji, 1731. (Foto: Marijan Grobenski, 1995)

Unutrašnjost kapele (Foto: Marijan Grobenski, 1995)

Uvelike kasnimo (ne samo u pogledu naših spomenika kulture) pred župni dvor gdje nas pred ulazom dočekuje domaćin, župnik Stjepan Šošćarić koji nas, promrzle putnike, okrepljuje izvanrednom mirisavom i ukusnom rakijicom od kruške tepke.

Ne gubeći nimalo vrijeme, zanesen u svojoj aktivnosti, otkrijepljeni pater Paškal uvelike se već hrva sa starom latinštinom iz požutjelih (ali dobro očuvanih) domskih, župnih Spomenica. Zorko i ja sa župnikom pregledavamo i odabiremo neke fotografije.

"A ovo bi trebalo fotokopirati..." zahtijeva pater, dok ja već grabim staru knjigu i hitam u susjednu zgradu Osnovne škole. Pridružuje mi se i Zorko. Dok mi ljubazna i susretljiva tajnica škole Ana kopira doneseni materijal, on već (kao da se dugo poznaju) s ravnateljicom Osnovne škole Terezijom, raspravlja o eventualnom nalazu, iskopini koju bi mogao izrovati buldožer neposredno na gradilištu sportske dvorane uz školsku zgradu. Zaista, korisno i ugodno.

Iako žurimo, vrijeme je brže od nas, pa po napuštanju župnog dvora, u pratnji župnika, razgledavamo župnu crkvu Sv. Franje Asiškog te se, zahvaljujući se na svemu, rastajemo od svojega domaćina. Iz Velikog (promrzli) hitamo u Mali Bukovec, u tople prostore Tončekove gostionice. Pitamo gdje je zvonar kojega bismo zamolili da nam otključa mjesnu crkvu Sv. Katarine.

Sjedamo za stol a dvori nas mlada i ljupka Ljubica (zagorsko osvježenje), dok nam mlada baka i snaha Repić predstavljaju svoju petomjesečnu unučicu, odnosno kćerku, (najmlađu Bukovčanku).

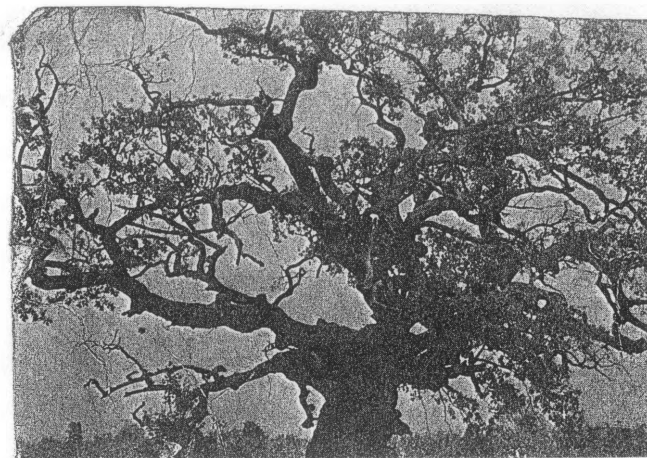
Iskoristio sam trenutak i skočio do bratića Ferka (bukovečkog kroničara i, dobrim dijelom, poticatelja bukovečke monografije) te mu vratio neke zemljovide i "crne" ratne knjige. Na moje pitanje nije li možda mama ili baka Terezija navratila u naš stari dom, proljetno zanesena nećakinja Melita odgovara mi niječno.

Na putu prema svojim prijateljima koji su me čekali u gostionici kao i zvonarici koja je bila s njima susrećem i braću - Čarlija i poštara Štefa: "Ništ' novega, se po starom! Bok! Bok! Drugi pot..."

Smirivši se malo u crkvi, uz oltar Sv. Katarine, na lijevoj strani gledam zidnu fresku iz 1878. godine koju je (uz ostale freske po cijeloj crkvi) naslikao talijanski kolega, Akademski slikar Jacopo Brollo. Sve sam naslikane likove registrirao još u ranom djetinstvu kada mi je majstor Poje(k) govorio da bih i ja morao krenuti tim putem. Prošlo je mnogo vremena, ali evo me... I još se borim i ulažem napor.

Iz ovog slikarskog lamentiranja u stvarnost me vratilo nekoliko fortissima s orgulja koje je glazbeno testirao Zorko. Izlazeći iz cintora crkve prema parkiranom autu, začuh: "O, Slavek, kaj..." Ugledah i prepoznah osmijeh (nekadašnje) susjede Štefice Potočnikove. Obostranih pitanja više nego odgovora: "Kak su Slavek i Marijan? Jel morti kaj zna o Fijanovima? Kak su tvoji dečki?" Pitanjima nikad kraja.

**"Županjski hrast", 1966.
Tisućljetni metuzalem
kojeg više nema.**

U tili čas od nekud su se stvorili Štefa Veljova i Mirko Šnajderov. Još nekoliko brzih i unakrsnih upita: "Kaj je s Micikom i Katicom...?" Više oslušujem nego čujem. Pratim zagonetnu mimiku uz refren susjede Potočnikove: "Jel, vidiš Slavek, si smo ti mi pri kraju... Morali bi se vi dečki (pri tom je mislila na po svijetu rastepene bukovečke seniore) skoro najti..."

Sve sam shvatio: "najti se", ne toliko zbog sebe, nego zbog onih koji su tu i koji moraju održati "kučne dime". A statistika mojega bratića Ferka broji već preko dvadeset ugašenih "kučnih dimov" s tendencijom rasta te "demografske kmice i zdene perspektive". "E, moje dekle i moji dečki bukovečki, gdje ste...? Znete, tužno je nekak! Zmislmo se tu i tam jedni na druge. Bode nam leže, a i onima koje smo ostavili... Do sjećanja i viđenja! Bok!

Zanavek, Slavek Vaš (Adamov)